

การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพด้วยการจัดการเรียนรู้โครงการสัมมาอาชีพศิลป์

The Developing of Life and Career Skills Based on Samaarcheevasilp Project

สัญญา มัครินทร์^{1*} จันทนา จินดาพันธ์² และ ทักษ์ ทองภูเบศร์³

Sanya Makarin^{1*} Jantana Jindapan² and Thak Thongphubate³

¹นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระดับบัณฑิตยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันอาศรมศิลป์

Master of Education Program in Holistic Education, Faculty of Education, ArsomSilp Institute of The Arts

^{2,3}อาจารย์ สาขาวิชาการศึกษาระดับบัณฑิตยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันอาศรมศิลป์

Lecturer, Holistic Education Program, Faculty of Education, ArsomSilp Institute of The Arts

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการสัมมาอาชีพศิลป์ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ และเพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ ที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้โครงการสัมมาอาชีพศิลป์ ด้วยวิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนเทศบาลบ้านโนนชัย สังกัดสำนักการศึกษาเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยการเลือกแบบเจาะจง เพราะมีนักเรียนเพียงห้องเดียว ซึ่งเป็นนักเรียนที่ต้องได้รับการเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โครงการสัมมาอาชีพศิลป์ แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน แบบบันทึกการสะท้อนผลหลังการจัดการเรียนรู้แบบบันทึกการเรียนรู้โดยผู้เรียน และแบบสัมภาษณ์นักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1) กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการสัมมาอาชีพศิลป์ที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพได้จริงนั้น เกิดจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างแรงบันดาลใจ 2) การค้นหาใคร่ครวญ 3) เพื่อนเพิ่มพลังการเรียนรู้ 4) การวางแผน 5) การลงมือทำ และ 6) การสะท้อน สรุป เสนอ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผ่านการทำงานด้วยตนเอง กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม และกิจกรรมที่หลากหลาย ที่สอดคล้องกับมาตรฐาน และตัวชี้วัดที่บูรณาการเนื้อหา 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้คือ 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และ 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และสัมพันธ์กับตัวชี้วัดทักษะชีวิตและอาชีพ

2) ผลของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการสัมมาอาชีพศิลป์ที่มีต่อทักษะชีวิตและอาชีพ มีผลการวิจัยดังนี้ (1) ผลของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการสัมมาอาชีพศิลป์ที่มีต่อทักษะชีวิต พบว่า 1) นักเรียนสามารถค้นพบจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง คือ จำแนก แยกแยะสิ่งที่ดี สิ่งที่ต้องปรับปรุง และแสดงจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง ให้ผู้อื่นรับรู้ด้วยความมั่นใจ อยู่ในระดับที่ดี คิดเป็นร้อยละ 83 ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = 0.52) 2) นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สามารถวิเคราะห์ปัญหาที่พบ บอกวิธีป้องกันและแก้ปัญหาที่เหมาะสมเมื่อเผชิญสถานการณ์

*Corresponding author. Mobile: +66 (0) 8 5005 1554

E-mail address: soryor2@gmail.com

ปัญหาได้ อยู่ในระดับที่ดี คิดเป็นร้อยละ 79 ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = 0.71) 3) สามารถจัดการอารมณ์และความเครียด โดยมีวิธีการผ่อนคลายความเครียด และสามารถสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่นได้เหมาะสมกับสถานการณ์ อยู่ในระดับที่ดี คิดเป็นร้อยละ 76 ($\bar{X} = 3.04$, S.D. = 0.63) 4) นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนในกลุ่ม คือ สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น มีวิธีการสื่อสารกับผู้อื่นทั้งด้านภาษาพูด ภาษากาย ด้วยความสุภาพและเป็นมิตร อีกทั้งยังสามารถสรุปบทเรียนชีวิตตนเองได้ อยู่ในระดับที่ดี คิดเป็น ร้อยละ 84 ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.43) (2) ผลของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการสัมมาอาชีวศิลป์ที่มีต่อทักษะอาชีพ พบว่า 1) นักเรียนมีทักษะการทำงาน โดยสามารถวางแผนและทำงานตามแผนที่วางไว้ อยู่ในระดับที่ดี คิดเป็นร้อยละ 80.25 ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.65) 2) นักเรียนมีทักษะการจัดการ โดยสามารถแบ่งหน้าที่และหาวิธีทำงานเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ อยู่ในระดับที่ดีมาก คิดเป็นร้อยละ 89.25 ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.43) 3) นักเรียนมีทักษะกระบวนการแก้ปัญหา คือ สามารถมองเห็นปัญหา เข้าใจปัญหา และสร้างทางเลือกในการแก้ไขปัญหาได้ อยู่ในระดับที่ดี คิดเป็นร้อยละ 77.5 ($\bar{X} = 3.10$, S.D. = 0.66) 4) นักเรียนมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น คือ สามารถให้ความร่วมมือกับสมาชิกในกลุ่ม อยู่ในระดับที่ดี คิดเป็นร้อยละ 83.75 ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.55) 5) นักเรียนมีทักษะการแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะทักษะการจัดการในการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการทำงานและหาวิธีในงานสำเร็จ อยู่ในระดับที่ดี คิดเป็นร้อยละ 84 ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.43) 6) นักเรียนมีคุณธรรมและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ เป็นทักษะอาชีพในด้านที่โดดเด่นมากของพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างเห็นได้ชัดเจน อยู่ในระดับที่ดี คิดเป็นร้อยละ 66.75 ($\bar{X} = 2.64$, S.D. = 0.72)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบโครงการสัมมาอาชีวศิลป์, ทักษะชีวิต, ทักษะอาชีพ

Abstract

The purpose of this action research was to study the learning process based on Samaarcheevasilp Project affecting the development of life and career skills. The study group were 30 MathayomSuksa 1 students in the first semester of the academic year 2015. Ban Non Chai School under the Office of Education, KhonKaen Municipality which were selected by purposive sampling because they were required to gain life and career skills. Research instrument were the lesson plan of Samaarcheevasilp Project, life and career skills behavior of students observation form, after learning reflection form, students' learning journey and interviewing form. Data was analyzed by the mean, standard deviation and content analysis

1) The learning process based on Samaarcheevasilp Project was practically efficient and could develop life and career skills for MathayomSuksa 1 students through the 6- steps of learning process: (1) inspiration (2) self-defining & self-reflecting (3) group empowerment (4) setting goals & planning (5) action and (6) reflection- conclusion and presentation. With all learner- centered lesson plans, the teachers encouraged students to participate in the classroom activities through self-working, group working process, and a variety of learning activities. This learning process was consistently aligning with the standard of the three integrated subject departments: (1) Vocational Studies, Basic Careers and Technology (2) Arts and (3) Social Studies Religion and Culture.

2) The effect of learning process based on Samaarcheevasilp Project to the students' life skills & career skills (1) The effect of learning process based on Samaarcheevasilp Project to the students' life skills in four areas. Frist area, they could see their own strengths and weaknesses by defining good and bad or what to be improved and also telling their own strengths and weaknesses to others with confidence 83% ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = 0.52). Second area, they can analyze, make decision and solving problem in creative way by identifying problem, how to prevent and solve a problem properly 79% ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = 0.71). Third area, they can manage emotions and stresses by using one's own way to reduce and to build up happiness properly 76% ($\bar{X} = 3.04$, S.D. = 0.63). The last area, they had good relationship among themselves, that is they could work together successfully and also have ways of communication with spoken language and body language in a way of politeness and friendliness. In additional, they were able to conclude the lesson they have leaned. 84% ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.43) (2) The effect of learning process based on Samaarcheevasilp Project to the students' career skills in six areas. Frist area, they had working skills: planning and working as planned. 80.25% ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.65) Second area, they had managing skills: dividing working roles, and finding way to achieve their work. 89.25% ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.43) Third area, acquired the problem-solving skills: being able to see and understand the problems as well as finding how to solve. 77.5% ($\bar{X} = 3.10$, S.D. = 0.66) Fourth area, they developed the teamwork skills: working and co-operating with group members better. 83.75% ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.55) Fifth area, they gained knowledge-seeking skills that helped them find knowledge and tools achieve. 84% ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.43) The last and the highest impact, they reflected their moral and ethics as well as their positive attitude the careers. 66.75% ($\bar{X} = 2.64$, S.D. = 0.72)

Keywords: Learning Management Based on Samaarcheevasilp Project, Life Skills, Career Skills

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกได้มีการตื่นตัวกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมกับชีวิตในศตวรรษที่ 21 เพราะเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้เรียนจะต้องใช้ชีวิตให้อยู่รอด อยู่ร่วม อยู่อย่างมีความหมายได้ท่ามกลางสังคมที่เปลี่ยนแปลงรอบตัวอย่างรวดเร็ว ครู หรือผู้สอนจึงต้องให้ความสำคัญ เร่งปรับปรุงหลักสูตร เทคนิควิธีการสอน และเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีเกิดทักษะที่จำเป็น ซึ่งทักษะชีวิตและทักษะอาชีพเป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญและจำเป็นอย่างมากในการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนได้ออกไปใช้ชีวิตในสังคมโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ราชกิจจานุเบกษา, 2545) และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่ที่ว่า การจัดการกระบวนการเรียนการสอนในปัจจุบันควรมุ่งเน้นความสำคัญที่ตัวผู้เรียน และต้องบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจริงในทุกๆ ด้านของชุมชนและประเทศ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์ตรงมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาความสามารถในการแสวงหาความรู้ การนำความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

แต่สภาพความเป็นจริงการจัดการศึกษาในปัจจุบันกลับไม่ได้เป็นไปตามแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หรือแนวทาง

การจัดการเรียนรู้ทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังจะเห็นได้จาก ปัญหาคุณภาพการศึกษาพื้นฐานของไทยตกต่ำ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ต่ำกว่ามาตรฐาน และพฤติกรรมนักเรียนยังมีปัญหามากมาย เช่น พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและการตั้งครุณีในกลุ่มเด็กวัยเรียน ปัญหาเยาวชน ดิทยาเสพติด เยาวชนไทยหลุดออกจากระบบการศึกษาและต้องถูกผลักเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างไม่ได้ตั้งใจ และยังมีพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนที่เป็นปัญหาอีกมากมาย ทั้งปัญหาการใช้ความรุนแรง ทะเลาะ ปัญหาการหนีเรียนไป มั่วสุม การมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ป้องกัน เกิดปัญหาท้องในวัยเรียน

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นนี้ สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผ่านมามีไม่เพียงพอพัฒนา ผู้เรียนให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น หรือได้เตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก โดยเฉพาะการสร้างทักษะชีวิตและอาชีพ ที่เป็นภูมิคุ้มกันพื้นฐานที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับปัญหาและความท้าทายในการดำรงชีวิต ดังนั้น ครูต้องศึกษาและพัฒนาตนเอง ให้มีความสามารถในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนยุคนี้

ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ วิชาโครงการสัมมาอาชีพศิลป์ ให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและอาชีพ ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ทางปัญญาเอื้อหนุนผู้เรียนให้เข้าถึงตัวความรู้ และเกิดความชำนาญทางด้านทักษะในสิ่งที่เรียน เพราะเป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีกระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มศักยภาพ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้บูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กับกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ เพราะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงศาสตร์หรือเนื้อหาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน รวมทั้งการนำเทคนิคที่หลากหลายมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการขจัดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ตอบสนองต่อรูปแบบการเรียนรู้ ที่หลากหลายของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เกิดการเรียนรู้แบบองค์รวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการสัมมาอาชีพศิลป์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ
2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้โครงการสัมมาอาชีพศิลป์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) โดยมีรายละเอียดในการดำเนินวิจัยดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนเทศบาลบ้านโนนชัย เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเลือกโดยวิธีการแบบเจาะจง เป็นนักเรียนที่ต้องได้รับการเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ทั้งนี้ นักเรียนทุกคนได้ผ่านการเรียนรู้พื้นฐานงานศิลปะและงานอาชีพ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการสัมมาอาชีพศิลป์ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัยดังต่อไปนี้

- 2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โครงการสัมมาอาชีพศิลป์ จำนวน 7 แผน (64 ชั่วโมง)
- 2.2 แบบบันทึกพฤติกรรมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน
- 2.3 แบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้จากวงสนทนาสะท้อนผลของครูผู้ร่วมสอน
- 2.4 แบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ของตนเอง
- 2.5 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการสัมมาอาชีพศิลป์ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ ผู้วิจัยได้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1 การบันทึกพฤติกรรมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ผู้วิจัยและครูผู้ร่วมสอน จำนวน 3 คน ได้เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อบันทึกพฤติกรรมด้านทักษะชีวิต 4 องค์ประกอบ และด้านทักษะอาชีพ 6 ด้าน โดยใช้การประเมินแบบรูบิกสกอร์ (Rubric Score) ใน 7 แผนการจัดการเรียนรู้

3.2 การบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้จากวงสนทนาสะท้อนผลของครูผู้ร่วมสอน ผู้วิจัยและครูผู้ร่วมสอนจำนวน 3 คน ได้เก็บรวบรวมข้อมูล จากการประชุมหลังการจัดการเรียนรู้ข้อดีที่พบ ปัญหาที่เห็นแนวทางในการพัฒนาการสอนครั้งต่อไป สภาพการเรียนรู้ของนักเรียนที่พบเห็น บทเรียนที่ครูได้เรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้ใน 7 แผนการจัดการเรียนรู้

3.3 การบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ของตนเอง ผู้วิจัย ได้เก็บรวบรวมข้อมูล จากงานเขียนบรรยายความรู้สึก หรือแสดงความคิดเห็น จากประสบการณ์ตรงของผู้เรียนเองใน 7 แผนการจัดการเรียนรู้

3.4 การสัมภาษณ์ แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ผู้วิจัย ได้เก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้เรียน ด้วยการสอบถามหรือใช้คำถามนำการสนทนา ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสนทนา ตอบคำถามจากความรู้สึก แสดงความคิดเห็น บทเรียน จากประสบการณ์ตรงของตนเอง จำนวน 2 ครั้ง และได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปกครอง จำนวน 30 คน ที่ร่วมวงสะท้อน แลกเปลี่ยน หลังการนำเสนอผลงาน จำนวน 1 ครั้ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้แบ่งออกมาเป็น 2 ส่วนดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาจากแหล่งต่างๆ ได้แก่

1) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักเรียน จำนวน 2 ช่วง คือ ช่วงดำเนินโครงการ และช่วงหลังเสร็จสิ้น การปฏิบัติงานของผู้วิจัย ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การดำเนินโครงการและในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 สรุปรายงานผลและนำเสนอผลงาน โดยนำบันทึกพร้อมถอดเทป การสัมภาษณ์ทั้ง 2 ช่วงมาเปรียบเทียบ

และเชื่อมโยงถึงพัฒนาการของพฤติกรรมทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียน

2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง จำนวน 1 ครั้ง ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 สรุปรายงานผล และนำเสนอผลงาน โดยนำบันทึกพร้อมถอดเทปการสัมภาษณ์มาสนับสนุนและเชื่อมโยงถึงพัฒนาพฤติกรรมทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียนและ

3) ข้อมูลจากการบันทึกหลังการเรียนรู้ของครูผู้ร่วมสอน จำนวน 11 ครั้ง ของทุกแผนการจัดการเรียนรู้ โดยนำบันทึกแต่ละครั้ง มาสนับสนุนและเชื่อมโยงถึงพัฒนาการของพฤติกรรมทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียน

4) ข้อมูลจากการบันทึกการสะท้อนการเรียนรู้ตนเอง จำนวน 11 ครั้ง ของทุกแผนการจัดการเรียนรู้ โดยนำบันทึกแต่ละครั้งมาสนับสนุนและเชื่อมโยงถึงพัฒนาการของพฤติกรรมทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดย

1) นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินพฤติกรรมทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียนที่แสดงออกจากการสังเกตของครูผู้ร่วมสอนที่เป็นรูบิกสกอร์ 4 ระดับ ในแต่ละแผนจัดการเรียนรู้ จำนวน 11 ครั้ง ของทุกแผนการจัดการเรียนรู้

2) วิเคราะห์ผลของพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในทักษะชีวิตและอาชีพ เป็นรายบุคคล และภาพรวม แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย

3) นำค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในทักษะชีวิตและอาชีพของแต่ละองค์ประกอบแต่ละด้าน ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มาแสดงผลด้วยตารางตามระดับในการแปลความหมาย

สรุปและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ สัมมาอาชีพศิลป์ที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพได้จริงนั้น เกิดจากกระบวนการ

จัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างแรงบันดาลใจ 2) การค้นหา ใคร่ครวญ 3) เพื่อนเพิ่ม พลังการเรียนรู้ 4) การวางเป้า วางแผน 5) การลงมือทำ และ 6) การสะท้อน สรุป เสนอ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผ่านการทำงานด้วยตนเอง กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม และกิจกรรมที่หลากหลาย ที่สอดคล้องกับมาตรฐาน และ ตัวชี้วัดที่บูรณาการเนื้อหา 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และ 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และ สัมพันธ์กับตัวชี้วัดทักษะชีวิตและอาชีพ

1.2 ผลของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ โครงการงานสัมมาอาชีวะศิลป์ที่มีต่อทักษะชีวิตและอาชีพ มี ผลการวิจัยดังนี้

1) ผลของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการงานสัมมาอาชีวะศิลป์ที่มีต่อทักษะชีวิต ดังปรากฏ ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปผลพฤติกรรมที่แสดงออกถึงทักษะชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตัวชี้วัดที่	ร้อยละ	ระดับเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
องค์ประกอบที่ 1. การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	83	3.32	0.52	ดี
องค์ประกอบที่ 2. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	79	3.16	0.71	ดี
องค์ประกอบที่ 3. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด	76	3.04	0.63	ดี
องค์ประกอบที่ 4. การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น	84	3.36	0.43	ดี
รวมทุกตัวชี้วัด \bar{X}	80.5	3.22	0.57	ดี

สรุปผลจากตารางที่ 1 พบว่า

1) นักเรียนสามารถค้นพบจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง คือ จำแนก แยกแยะสิ่งที่ดี สิ่งที่ต้องปรับปรุง และแสดงจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง ให้ผู้อื่นรับรู้ด้วยความมั่นใจ ซึ่งเป็นตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 1. การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นอยู่ในระดับที่ดี คิดเป็นร้อยละ 83 ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = 0.52) 2) นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สามารถวิเคราะห์ปัญหาที่พบ บอกวิธีป้องกันและแก้ปัญหาที่เหมาะสมเมื่อเผชิญสถานการณ์ปัญหาได้ ซึ่งเป็นตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์อยู่ในระดับที่ดี คิดเป็นร้อยละ 79 ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = 0.71) 3) สามารถจัดการอารมณ์และความเครียด โดยมีวิธีการผ่อนคลาย ความเครียด และสามารถสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่นได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งเป็นตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 3 อยู่ในระดับที่ดี คิดเป็นร้อยละ 76 ($\bar{X} = 3.04$, S.D. = 0.63) 4) นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนในกลุ่ม คือ สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น มีวิธีการสื่อสารกับผู้อื่นทั้งด้านภาษาพูด ภาษากาย ด้วยความสุภาพและเป็นมิตร อีกทั้งยังสามารถสรุปบทเรียนชีวิตตนเองได้ ซึ่งเป็นตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 4 อยู่ในระดับที่ดี คิดเป็น ร้อยละ 84 ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.43)

2) ผลของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการงานสัมมาอาชีวะศิลป์ที่มีต่อทักษะอาชีพ ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลพฤติกรรมที่แสดงออกถึงทักษะอาชีพ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตัวชี้วัดที่	ร้อยละ	ระดับเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
ด้านที่ 1 ทักษะการทำงาน	80.25	3.21	0.65	ดี
ด้านที่ 2 ทักษะการจัดการ	89.25	3.57	0.43	ดีมาก
ด้านที่ 3 ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา	77.5	3.10	0.66	ดี
ด้านที่ 4 ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น	83.75	3.35	0.55	ดี
ด้านที่ 5 ทักษะการแสวงหาความรู้	66.75	2.67	0.72	ดี
ด้านที่ 6 คุณธรรมและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ	96	3.84	0.43	ดีมาก
รวมทุกตัวชี้วัด \bar{X}	82.25	3.24	0.57	ดี

สรุปผลจากตารางที่ 2 พบว่า 1) นักเรียนมีทักษะการทำงาน โดยสามารถวางแผนและทำงานตามแผนที่วางไว้ อยู่ในระดับที่ดี คิดเป็นร้อยละ 80.25 ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.65) 2) นักเรียนมีทักษะการจัดการ โดยสามารถแบ่งหน้าที่และหาวิธีทำงานเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ อยู่ในระดับที่ดีมาก คิดเป็นร้อยละ 89.25 ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.43) 3) นักเรียนมีทักษะกระบวนการแก้ปัญหา คือ สามารถมองเห็นปัญหา เข้าใจปัญหา และสร้างทางเลือกในการแก้ไขปัญหาได้ อยู่ในระดับที่ดี คิดเป็นร้อยละ 77.5 ($\bar{X} = 3.10$, S.D. = 0.66) 4) นักเรียนมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น คือ สามารถให้ความร่วมมือกับสมาชิกในกลุ่ม อยู่ในระดับที่ดี คิดเป็นร้อยละ 83.75 ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.55) 5) นักเรียนมีทักษะการแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะทักษะการจัดการในการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการทำงาน และหาวิธีในงานสำเร็จ อยู่ในระดับที่ดี คิดเป็นร้อยละ 84 ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.43) 6) นักเรียน

มีคุณธรรมและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ เป็นทักษะอาชีพในด้านที่โดดเด่นมากของพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างเห็นได้ชัดเจน อยู่ในระดับที่ดี คิดเป็นร้อยละ 66.75 ($\bar{X} = 2.64$, S.D. = 0.72)

2. อภิปรายผลการวิจัย

2.1 จากการศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการนำมาอาชีพศิลป์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ มีประสิทธิภาพสามารถนำไปพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ ของผู้เรียนได้จริงนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาที่นำมาบูรณาการ ทั้ง 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้สอดคล้องสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และตัวชี้วัดของทักษะชีวิตและอาชีพ การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิต สอดคล้องกับแนวคิดของ Cronin, (1996) ที่กล่าวว่า ครูสามารถสร้างและพัฒนาทักษะชีวิตโดยกระบวนการเรียนการสอนโดยทักษะชีวิตเป็นเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนทุกคน ซึ่งควรกำหนดให้อยู่ในหลักสูตรและบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะชีวิตให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในทุกวิชา ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้โครงการนำมาอาชีพศิลป์ 6 ชั้นของกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างแรงบันดาลใจ มีกระบวนการที่เป็นจุดเด่น คือ การสร้างประสบการณ์ตรงให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้ไปพบกับวิทยากร ปราชญ์ หรือผู้ประกอบการผู้มีประสบการณ์จริง มาให้ความรู้แลกเปลี่ยนสนทนาและแบ่งปันประสบการณ์ที่สอดคล้องกับโครงการที่ผู้เรียนทำโดยตรง อีกจุดเด่นหนึ่งของขั้นสร้างแรงบันดาลใจ คือการใช้สื่อในการปลูกฝังทั้งคลิปวิดีโอ นิทาน และตัวอย่างผลงานที่หลากหลาย พบว่าผู้เรียน เกิดแรงบันดาลใจ กำลังใจและมีส่วนร่วมในการทำงาน

ขั้นที่ 2 การค้นหาใคร่ครวญเพื่อการค้นพบความชอบ ความถนัด จุดเด่นและจุดด้อย และสามารถเลือกหัวข้อการทำโครงการที่เกิดขึ้นจากตัวเอง จุดเน้นของกระบวนการขั้นนี้ คือ การให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน (SWOT Analysis) ค้นหาตนเอง และการเขียนบันทึกใคร่ครวญ หรือทบทวนประเมินผลการทำงาน ทั้งด้านบวกและด้านลบที่ต้องแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา และการเขียนสรุปบทเรียนของตนเองในแต่ละครั้งหลังเสร็จการเรียนรู้ หรือการทำงาน ทุกครั้งอยู่เสมอพบว่า เป็นขั้นตอนที่สร้างความมั่นใจ และให้กับผู้เรียนได้เห็นศักยภาพของตนเอง

ขั้นที่ 3 เพื่อนเพิ่มพลังการเรียนรู้ จุดเน้นของกระบวนการในขั้นนี้ คือ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การเสริมแรงด้านบวกให้กับสมาชิกในกลุ่มด้วยการชื่นชมขอบคุณกันและกัน ตลอดจนการสะท้อนผลการทำงานร่วมกัน ให้ข้อเสนอแนะถึงปัญหา เพื่อการแก้ไข และพัฒนา พบว่าความสัมพันธ์ของผู้เรียนได้ถูกพัฒนาไปพร้อมกับทักษะด้วยซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mincemoyer (2003) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มจะร่วมกันตระหนักถึงความรับผิดชอบ หน้าที่ การแบ่งปันความรู้ และความคิดของตน เพื่องานจะได้สำเร็จตามเป้าหมาย

ขั้นที่ 4 การวางเป้าหมายแผน ขั้นนี้เน้นที่การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การวางเป้าหมายและการวางแผน ผ่านการดูคลิปวิดีโอและกิจกรรมฝึกวางแผนไปทีละเล็กละเอียด การถอดบทเรียนจากคลิปและกิจกรรม เชื่อมโยงสู่แรงบันดาลใจเปลี่ยนแปลง พบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการทักษะการจัดการ การวางเป้าหมายและการวางแผน ได้ในกลุ่มย่อย

ขั้นที่ 5 การลงมือทำ ขั้นนี้กระบวนการหลักคือขั้นตอนการผลิตและพัฒนาชิ้นงานที่ครูให้เวลาทั้งหมด 24 ชั่วโมง (3 สัปดาห์) เพื่อศึกษา ผลิต และพัฒนาชิ้นงาน และขั้นตอนปฏิบัติการงานขายที่ใช้เวลาในกระบวนการขายเป็นเวลา 3 วัน 2 คืน และมีการฝึกการทำธุรกิจค้าขายทั้งหมด 3 ครั้ง ในโรงเรียนและในตลาดจริง พบว่า การใช้เวลาในการลงมือดำเนินการโครงการ และแหล่งเรียนรู้

ในสถานที่จริง มีผลต่อพัฒนาการของทักษะชีวิตและอาชีพ และความสำเร็จของโครงการ สอดคล้องกับ มนไธฐประภะโทก (2552) ที่พบว่า ความสามารถในการจัดทำโครงการของผู้เรียน 6 ชั้น ผู้เรียนมีความสามารถในการจัดทำโครงการอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.34

ขั้นที่ 6 การสะท้อนสรุปเสนอ ขั้นนี้กระบวนการหลักคือ นำเสนอผลงานสู่สาธารณะผ่านกิจกรรม “หยดน้ำแห่งการเรียนรู้” พบว่า ขั้นนี้เป็นการสร้างพื้นที่ในการเปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้รูปแบบในการนำเสนอผลงาน และบทเรียนของผู้เรียนที่หลากหลาย ที่จากเกิดกระบวนการคิด การทำงานของนักเรียนเอง นอกจากนี้ยังเป็นวงสะท้อนผลการนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้พร้อมให้ข้อเสนอแนะ จากผู้ปกครองด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย (2554) ที่พบว่า ทักษะการจัดการความรู้ของผู้เรียนระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติกับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และโดยกลุ่มผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ มีทักษะการจัดการความรู้สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ

2.2 ผลการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ ที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้โครงการสัมมาอาชีวศิลป์ ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ดังนี้

การพัฒนาทักษะชีวิต องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น และองค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น อยู่ในระดับที่ดี ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้แบบโครงการสัมมา อาชีวศิลป์ ครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกการสร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามวิถีประชาธิปไตย มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่นโดยกระบวนการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มนั้น ไม่ใช่เพียงแค่การวางแผนและดำเนินงานให้สำเร็จตามเป้าหมายเท่านั้น แต่เป็นการสร้างความสัมพันธ์ภาพที่ดีกับสมาชิกในกลุ่มด้วย คือ การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น หรือสมาชิก

ในกลุ่ม ใช้ภาษาพูดและภาษากาย ด้วยการสื่อสารเชิงบวก ในระหว่างจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกต ผลการวิจัยของ ศิรินาถ บัวคลี่ (2549) ที่พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์เรียนรู้แบบโครงการ จะมีความตั้งใจ กระตือรือร้น ในการศึกษาค้นคว้า มีความรับผิดชอบ มีการวางแผนการทำงาน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และสรุปผลงานกลุ่ม รวมทั้งได้ลงมือปฏิบัติจริง มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทำโครงการจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้พัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะชีวิตได้ ซึ่งช่วยสนับสนุนงานวิจัยครั้งนี้ อีกประการสำคัญคือ ผู้วิจัยฝึกให้นักเรียนได้ชื่นชมและขอบคุณสมาชิกในกลุ่มอยู่เสมอ ในขณะที่เดียวกันก็ฝึกผู้เรียนเพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ ความรู้ที่คิด และความต้องการของผู้อื่น วางตัวให้ถูกต้องเหมาะสม ในสถานการณ์ต่างๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดี กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งการจัดการเรียนรู้นี้ สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความร่วมมือในการทำงานกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากข้อสังเกตแนวคิดของ ทิศนา แคมมณี (2545) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์จริงหรือผู้สอนอาจจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา หรือฝึกกระบวนการคิด การวิเคราะห์ปัญหา และแก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่ม จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจปัญหานั้นอย่างชัดเจน เห็นทางเลือกและวิธีการที่หลากหลาย รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการคิดและการแก้ปัญหาต่างๆ จากแนวคิดดังกล่าวได้สนับสนุนจัดการเรียนรู้แบบโครงการสัมมาอาชีวะศิลป์ของผู้วิจัย ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกการตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ที่เผชิญ อย่างมีเหตุผล และรอบคอบ ฝึกแสดงความคิดเห็นต่อกรณีปัญหาที่พบ ทำความเข้าใจกับปัญหา ค้นหาแนวทางการแก้ปัญหา ฝึกการแก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ และสร้างสรรค์ และที่แตกต่างไปจากแนวคิดของ ทิศนา แคมมณี คือกระบวนการฝึกให้ผู้เรียนได้ประเมินและสร้างข้อสรุปทบทวนชีวิตของตนเองจากสถานการณ์จริง

โดยระหว่างการจัดการเรียนรู้นั้น ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนได้ทบทวนประเมินผลบทเรียนที่เกิดขึ้น ทั้งกับตนเอง และร่วมกับกลุ่ม ส่งผลให้ทักษะชีวิต องค์ประกอบที่ 2 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี

ส่วนทักษะชีวิต องค์ประกอบที่ 3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าองค์ประกอบด้านอื่นๆ แต่ยังอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ เพราะการประเมินและรู้เท่าทันสภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง การจัดการกับความขัดแย้งด้วยวิธีต่างๆ ที่เหมาะสม และการรู้จักคลายเครียดด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ เป็นทักษะที่ค่อนข้างยาก ต้องอาศัยเวลาในการพัฒนาและฝึกฝนตลอดชีวิต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม อารมณ์ ทัศนคติและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ที่จะจัดการกับอารมณ์และความเครียดอย่างไร ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีครู ผู้ปกครอง หรือผู้ใหญ่ ช่วยผู้เรียนได้พัฒนาทักษะดังกล่าวให้มีพัฒนาการที่สอดคล้องกับ วิद्या บุญแสง (2555) กล่าวว่า ทักษะสำคัญที่ควรฝึกฝนเพื่อเสริมสร้างพลังสุขภาพจิต เช่น การฝึกการผ่อนคลาย มุมมองที่มีต่อตัวเอง มุมมองต่อปัญหา ความทุกข์ที่ทะเล่านั้นเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการฝึกฝนจนปฏิบัติ เป็นกิจวัตร เมื่อมีเหตุการณ์รุนแรงเข้ามาในชีวิตจะได้นำมาใช้เพื่อปกป้องจิตใจตนเองได้

การพัฒนาทักษะอาชีพ โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาทักษะอาชีพ โดยแยกตามด้าน ทั้ง 6 พบว่า ด้านที่ 6 คุณธรรมและเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับที่ดีมาก ทั้งนี้ เพราะการจัดการเรียนรู้แบบโครงการสัมมาอาชีวะศิลป์ ผู้วิจัยมุ่งให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติ ตั้งแต่ต้นจนถึงปลายทางอย่างมีขั้นตอนต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดี ต่อเส้นทางสู่อาชีพ ขยัน อดทน มีความรับผิดชอบและมีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน ซึ่งตรงตามเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

เป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงานมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียง และมีความสุข

ทักษะอาชีพด้านที่ 2 ทักษะการจัดการและด้านที่ 3 ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงอยู่ในระดับที่ดีมากและดีมากทีเดียว ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานสัมมาอาชีวศิลป์ ครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงในการพัฒนาทักษะด้านการจัดการ คือ ให้ผู้เรียนได้ฝึกการวางแผน แบ่งงาน และจัดคนทำงานในหน้าที่ต่างๆ เลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือได้เหมาะสม ทาวิธทำงานเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ ส่วนการพัฒนาทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ได้ฝึกให้ผู้เรียนมองเห็นและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น ผิภาวิเคราะห์ปัญหาได้ว่ามีมากน้อยเพียงใด ลำดับความสำคัญของปัญหาและสร้างทางเลือก เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการแก้ปัญหา สอดคล้องกับผลวิจัยของ Hargrave (2004) ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน เพื่อพัฒนาความคิดและการแก้ปัญหาในงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการทำให้โครงงานที่เน้นประเด็นปัญหาชีวิตจริง จากสถานการณ์จริงเป็นสำคัญ เพื่อว่าผู้เรียนจะสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ของตนเข้ากับโลกภายนอกได้ พบว่า การใช้การเรียนรู้ที่อาศัยโครงงานเป็นฐานมีผลกระทบทางบวกต่อความสำเร็จของผู้เรียน ผู้เรียนได้พัฒนาความต้องการที่จะเรียนรู้และสามารถสร้างสรรค์วิธีการแก้ปัญหาที่ได้นำเสนอไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมโครงงานสามารถพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี

ส่วนทักษะอาชีพด้านที่ 5 ทักษะการแสวงหาความรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับพอใช้ ทั้งนี้เพราะการศึกษาและค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่างๆ การสำรวจข้อมูลและเก็บรวบรวมไว้เพื่อใช้ประโยชน์ และการบันทึกความรู้จากข้อมูลที่พบเห็นเป็นประจำ เป็นทักษะที่ผู้วิจัยมองเห็นเป็นปัญหา ยังต้องพัฒนา อาศัยเวลาและความต่อเนื่อง จนเป็นวิถีหรือนิสัยในการฝึกทักษะ

ดังกล่าว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวของผู้เรียนเอง ที่จะเห็นความสำคัญ ความจำเป็นของการฝึกฝนและพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ที่มีมากน้อยเพียงใด โดยมีครู ผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่ ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะดังกล่าวให้มีพัฒนาที่ดีด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ จงจิตร เลิศวัฒนาพร (2551) กล่าวว่า การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้นั้น ครูผู้สอนจะต้องฝึกฝนให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน ช่างสังเกต ศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย รู้จักตั้งคำถาม และฝึกการหาคำตอบจากคำถามต่างๆ โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ทดลองจริงด้วยวิธีการต่างๆ อย่างมีระบบขั้นตอน ที่ถูกต้องและชัดเจน การจัดการกิจกรรมโครงงานเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองให้กับผู้เรียน เนื่องจากจุดประสงค์หลักของการจัดการกิจกรรมการสอนแบบโครงงาน คือ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต รู้จักตั้งคำถาม รู้จักการตั้งสมมติฐาน รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักสรุปและทำความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่ค้นพบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 หลังจากจัดการเรียนรู้โครงงานสัมมาอาชีวศิลป์ ในวิชาบูรณาการทักษะชีวิต องค์กรประกอบการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น การตระหนักรู้และเห็นคุณค่า ในตนเองและผู้อื่น อยู่ในระดับดี ดังนั้น ผู้ที่สนใจหรือสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ไปใช้พัฒนาทักษะชีวิตโดยบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระและในระดับชั้นอื่นๆ ต่อไป ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการค้นพบศักยภาพของตนเองมากยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนก็จะดียิ่งขึ้นไปด้วย

1.2 หลังจากจัดการเรียนรู้แบบโครงงานสัมมาอาชีวศิลป์ ในวิชาบูรณาการ ทักษะอาชีพ ด้านคุณธรรมและเจตคติที่ดีต่ออาชีพ อยู่ในระดับดีมาก ดังนั้น ผู้ที่สนใจหรือสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานไปใช้พัฒนาทักษะอาชีพ

โดยบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระและในระดับชั้นอื่นๆ ต่อไป เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะอาชีพ จนสามารถสร้างความมั่นใจและกล้าตัดสินใจในการเลือกเรียนในชั้นสูงต่อไป หรือเลือกประกอบอาชีพที่ตรงตามความถนัดของผู้เรียนจริงๆ

1.3 หลังจากจัดการเรียนรู้แบบโครงงานสัมมนาอาชีพศิลป์ ในวิชาบูรณาการ ทักษะอาชีพ ด้านทักษะการแสวงหาความรู้ มีค่าคะแนนที่ต่ำกว่าทักษะอาชีพด้านอื่นๆ ดังนั้น ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการแสวงหาความรู้ เช่น การฝึกฝนให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน ช่างสังเกต ศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย รู้จักตั้งคำถาม ฝึกการหาคำตอบจากคำถามต่างๆ โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและทดลองจริง ให้ผู้เรียนเกิดทักษะดังกล่าว เพราะเมื่อนักเรียนมีทักษะการแสวงหาความรู้ติดเนื้อติดตัวแล้ว จะส่งผลดีให้กับผู้เรียนได้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้และพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ และเป็นคนที่มีคุณภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรลดหรือเลือกตัวชี้วัดขององค์ประกอบที่เป็นจุดเน้น ที่ต้องการพัฒนาในทักษะชีวิตหรือด้านที่เป็นจุดเน้นที่ต้องการพัฒนาทักษะอาชีพ เพื่อง่ายต่อการวัดและประเมินผล และพัฒนาให้ลึกซึ้งชัดเจน เฉพาะจุด ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และแก้ปัญหาที่ตรงจุดมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และอาชีพ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยพัฒนาทักษะชีวิต และอาชีพของผู้เรียน โดยนำกรอบการประเมินทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 คือ 1) ความยืดหยุ่นในการปรับตัว 2) การริเริ่มและการกำกับดูแลตนเอง 3) ทักษะด้านสังคม และทักษะข้ามวัฒนธรรม 4) การมีผลงานและมีความรับผิดชอบตรวจสอบได้ 5) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาและวัดประเมินผล

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.

จงจิตร เลิศวัฒนาพร. (2551). **การพัฒนาทักษะ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกิจกรรมโครงงาน ภาษาอังกฤษประกอบการประเมินตาม สภาพจริง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการวัดผลการศึกษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2554). **การเสริมสร้างทักษะ การจัดการความรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จาก การปฏิบัติของนักศึกษาวิชาชีพครู (ระยะที่ 2).** **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 34(3), 14-19.**

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. (2553, 22 กรกฎาคม) **ราชกิจจานุเบกษา** เล่มที่ 127 ตอนที่ 45 ก หน้า 1 – 3.

มนไท รูปกระโทก. (2552). **ผลการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ กลุ่มสาระการงานอาชีพและ เทคโนโลยี เรื่อง การเลี้ยงปลาตก ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบโครงงาน.** **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 32(2), 83-94.**

ทีศนา แคมมณี. (2545). **14 วิธีการสอนสำหรับครู มืออาชีพ.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิจารณ์ พานิช. (2555). **ครูเพื่อศิษย์ เต็มหัวใจ ให้การศึกษา.** นครปฐม: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง.

วีณา บุญแสง. (2555). **คู่มืออบรมหลักสูตรการเสริม สร้างพลังสุขภาพจิต.** นนทบุรี: สำนักสุขภาพจิต สังคม กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

ศิรินาถ บัวคลี่. (2549). **การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2550). **คุณธรรมนำความรู้ รูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณค่าของความเป็นมนุษย์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

Cronin, M. E. (1996). Life skills curricula for students with learning disabilities: a review of the literature. **Journal of Learning Disabilities, 29**, 53-68.

Hargrave, Odessa Starr. (2004). We are all learning Here: Project- Based Learning in the Classroom. **Masters Abstracts International, 42**(02), 395.

Mincemoyer, C. C., & Perkins, D. F. (2003). **Evaluation tools for 12-18 year olds**. Retrieved from Youth Life Skills Evaluation:<http://www.humanservice-research.com/youthlifeskillevaluation/>